



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

5. studenoga 2019.*

„Žalba – Dopuštenost – Zastupanje stranke pred Sudom – Punomoć dana odvjetniku – Opoziv punomoći od strane likvidatora društva tužitelja – Nastavak postupka od strane tijela uprave društva tužitelja – Povelja Europske unije o temeljnim pravima – Članak 47. – Pravo na djelotvoran pravni lijek – Uredba (EU) br. 1024/2013 – Bonitetni nadzor kreditnih institucija – Odluka o oduzimanju odobrenja kreditnim institucijama – Tužba za poništenje pred Općim sudom Europske unije – Dopuštenost – Izravni utjecaj na dioničare društva kojemu je odobrenje oduzeto”

U spojenim predmetima C-663/17 P, C-665/17 P i C-669/17 P,

povodom triju žalbi na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesenih 24. studenoga 2017. (C-663/17 P), 27. studenoga 2017. (C-665/17 P) i 28. studenoga 2017. (C-669/17 P),

Europska središnja banka (ESB), koju zastupaju E. Koupepidou i C. Hernández Saseta, u svojstvu agenata, uz asistenciju B. Schneidera, *Rechtsanwalt*, i M. Petitea, *avocat*,

žalitelj,

koju podupire:

Europska komisija, koju zastupaju A. Steiblyté, V. Di Bucci i K.-Ph. Wojcik, u svojstvu agenata,

intervenijent u žalbenom postupku,

a druge stranke postupka su:

Trasta Komerbanka AS, sa sjedištem u Rigi (Latvija),

Ivan Fursin, sa stalnom adresom u Kijevu (Ukrajina),

Igors Buimisters, sa stalnom adresom u Jurmali (Latvija),

C & R Invest SIA, sa sjedištem u Rigi,

Figon Co. Ltd, sa sjedištem u Nikoziji (Cipar),

GCK Holding Netherlands BV, sa sjedištem u Amsterdamu (Nizozemska),

Rikam Holding SA, sa sjedištem u Luxembourg (Luksemburg),

* Jezik postupka: engleski

koje zastupaju M. Kirchner, L. Feddern i O. H. Behrends, *Rechtsanwälte*,

tužitelji u prvom stupnju (C-663/17 P),

i

Europska komisija, koju zastupaju A. Steiblytė, V. Di Bucci i K.-Ph. Wojcik, u svojstvu agenata,

žalitelj,

a druge stranke postupka su:

Trasta Komercbanka AS, sa sjedištem u Rigi,

Ivan Fursin, sa stalnom adresom u Kijevu,

Igors Buimisters, sa stalnom adresom u Jurmali,

C & R Invest SIA, sa sjedištem u Rigi,

Figon Co. Ltd, sa sjedištem u Nikoziji,

GCK Holding Netherlands BV, sa sjedištem u Amsterdamu,

Rikam Holding SA, sa sjedištem u Luxembourgu,

koje zastupaju M. Kirchner, L. Feddern i O. H. Behrends, *Rechtsanwälte*,

tužitelji u prvom stupnju,

Europska središnja banka (ESB), koju zastupaju E. Koupepidou i C. Hernández Saseta, u svojstvu agenata, uz asistenciju B. Schneidera, *Rechtsanwalt*, i M. Petitea, *avocat*,

tuženik u prvom stupnju (C-665/17 P),

i

Trasta Komercbanka AS, sa sjedištem u Rigi,

Ivan Fursin, sa stalnom adresom u Kijevu,

Igors Buimisters, sa stalnom adresom u Jurmali,

C & R Invest SIA, sa sjedištem u Rigi,

Figon Co. Ltd, sa sjedištem u Nikoziji,

GCK Holding Netherlands BV, sa sjedištem u Amsterdamu,

Rikam Holding SA, sa sjedištem u Luxembourgu,

koje zastupaju M. Kirchner, L. Feddern i O. H. Behrends, *Rechtsanwälte*,

žalitelji,

a druge stranke postupka su:

Europska središnja banka (ESB), koju zastupaju E. Koupepidou i C. Hernández Saseta, u svojstvu agenata, uz asistenciju B. Schneidera, *Rechtsanwalt*, i M. Petitea, *avocat*,

tuženik u prvom stupnju,

koju podupire:

Europska komisija, koju zastupaju A. Steiblytė, V. Di Bucci i K.-Ph. Wojcik, u svojstvu agenata,

intervenijent u žalbenom postupku (C-669/17 P),

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, R. Silva de Lapuerta, potpredsjednica, A. Prechal, M. Vilaras, M. Safjan i S. Rodin, predsjednici vijeća, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. Toader, C. Vajda, F. Biltgen, K. Jürimäe i C. Lycourgos, suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: R. Šereš, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 11. veljače 2019.,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 11. travnja 2019.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Svojim žalbama Europske središnja banka (ESB), Europska komisija i Trasta Komercbanka AS, Ivan Fursin i Igors Buimisters, C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV i Rikam Holding SA zahtijevaju ukidanje rješenja Općeg suda Europske unije od 12. rujna 2017., Fursin i dr./ESB (T-247/16, neobjavljeno, u daljnjem tekstu: pobijano rješenje, EU:T:2017:623), kojim je taj sud, s jedne strane, zaključio da nije potrebno odlučiti o tužbi društva Trasta Komercbanka za poništenje odluke ECB/SSM/2016 – 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 Europske središnje banke (ESB) od 3. ožujka 2016. o oduzimanju odobrenja dodijeljenog društvu Trasta Komercbanka (u daljnjem tekstu: sporna odluka) i, s druge strane, odbio ESB-ov prigovor nedopuštenosti u dijelu u kojem se odnosio na tužbu za poništenje te odluke koju je podnijelo nekoliko dioničara društva Trasta Komercbanka, odnosno I. Fursin i I. Buimisters te društva C & R Invest, Figon Co., GCK Holding Netherlands i Rikam Holding.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 2 U skladu s člankom 2. točkom 1. Uredbe Vijeća (EU) br. 1024/2013 od 15. listopada 2013. o dodjeli određenih zadaća Europskoj središnjoj banci u vezi s politikama bonitetnog nadzora kreditnih institucija (SL 2013., L 287, str. 63.), „država članica sudionica” za potrebe te uredbe je „država članica čija valuta je euro ili država članica koja je u skladu s člankom 7. uspostavila blisku suradnju, a čija

valuta nije euro”. Na temelju članka 2. točke 9. navedene uredbe, „jedinstveni nadzorni mehanizam” (SSM) znači „sustav financijskog nadzora sastavljen od ESB-a i nacionalnih nadležnih tijela država članica sudionica kako je opisano u članku 6.” te uredbe.

- 3 Člankom 4. Uredbe br. 1024/2013, naslovljenim „Zadaće dodijeljene ESB-u”, u stavku 1. propisuje se:

„U okviru članka 6., ESB, sukladno stavku 3. tog članka, ima isključivu nadležnost provođenja, u svrhu bonitetnog nadzora, sljedećih zadata u odnosu na sve kreditne institucije sa sjedištem u državama članicama sudionicama:

- (a) izdavati odobrenje za rad kreditnim institucijama i oduzimati odobrenje za rad kreditnim institucijama podložno članku 14.;

[...]”

- 4 Člankom 6. te uredbe, naslovljenim „Suradnja s SSM-om”, u stavku 1. određuje se:

„ESB provodi svoje zadatke unutar jedinstvenog nadzornog mehanizma koji čine ESB i nacionalna nadležna tijela. ESB je odgovoran za učinkovito i dosljedno funkcioniranje SSM-a.”

- 5 U skladu s člankom 14. stavkom 5. navedene uredbe:

„Podložno uvjetima iz stavka 6., ESB može oduzeti odobrenje u slučajevima navedenim u relevantnom pravu Unije na vlastitu inicijativu, nakon savjetovanja s nacionalnim nadležnim tijelom države članice sudionice u kojoj kreditna institucija ima sjedište ili na temelju prijedloga takvog nacionalnog nadležnog tijela. Savjetovanjem se osobito osigurava da prije donošenja odluke o oduzimanju odobrenja ESB ostavi dovoljno vremena nacionalnim tijelima da odluče o nužnim korektivnim mjerama, uključujući moguće sanacijske mjere te da ih uzme u obzir.

Kada nacionalno nadležno tijelo koje je predložilo izdavanje odobrenja [...] smatra da se odobrenje treba oduzeti u skladu s relevantnim nacionalnim pravom, u tu svrhu podnosi prijedlog ESB-u. U tom slučaju, ESB donosi odluku o predloženom oduzimanju odobrenja uzimajući u obzir obrazloženje za to oduzimanje koje iznosi nacionalno nadležno tijelo.”

- 6 Člankom 24. Uredbe br. 1024/2013, naslovljenim „Administrativni odbor za preispitivanja”, propisuje se:

„1. ESB osniva Administrativni odbor za preispitivanja u svrhu provođenja internog administrativnog preispitivanja odluka koje ESB donosi obavljajući ovlasti koje mu dodjeljuje ova Uredba nakon zahtjeva za preispitivanje podnesenog u skladu sa stavkom 5. Opseg internog administrativnog preispitivanja odnosi se na postupovnu i materijalnu usklađenost tih odluka s ovom Uredbom.

[...]

5. Svaka fizička ili pravna osoba može u slučajevima navedenim u stavku 1. zatražiti preispitivanje odluke ESB-a u skladu s ovom Uredbom koja joj je upućena ili se na nju izravno i osobno odnosi. Kao što se navodi u stavku 7., ne prihvaća se zahtjev za preispitivanje odluke Upravnog vijeća.

[...]

7. Nakon što odluči o prihvatljivosti preispitivanja, Administrativni odbor za preispitivanja izražava mišljenje unutar razdoblja koje ovisi o hitnosti predmeta, a najkasnije dva mjeseca od zaprimanja zahtjeva i prosljeđuje slučaj za pripremu novog nacrtu odluke nadzornom odboru. Nadzorni odbor u obzir uzima mišljenje Administrativnog odbora za preispitivanja i odmah podnosi novi nacrt odluke

Upravnom vijeću. Novi nacrt odluke ukida prvotnu odluku, zamjenjuje je odlukom jednakog sadržaja ili je zamjenjuje s izmijenjenom odlukom. Smatra se da je novi nacrt odluke donesen ako se Upravno vijeće ne usprotivi u roku od najviše deset radnih dana.

[...]”

Latvijsko pravo

Zakon o kreditnim institucijama

- 7 Člankom 129. Kredītiestāžu likumsa (Zakon o kreditnim institucijama) (*Latvijas Vēstnesis*, 1995, br. 163) propisuje se:

„1. Ako [...] Finanšu un kapitāla tirgus komisija [(Komisija finansijskih tržišta i tržišta kapitala, Latvija)] ukine licencu (dozvolu) za rad kreditne institucije, Komisija finansijskih tržišta i tržišta kapitala imenuje povjerenika i sudu podnosi zahtjev za likvidaciju te kreditne institucije kao i imenovanje likvidatora te istodobno predlaže kandidata za likvidatora.

2. Nakon ukidanja licence, skupština dioničara kreditne institucije više nije ovlaštena odlučivati o dobrovoljnoj likvidaciji i imenovanju likvidatora.

[...]”

- 8 Članak 133. stavak 4. navedenog zakona glasi:

„Odredbe poglavlja XI. ovog zakona, osim članaka 160. i 166., kao i prava, obveze i ovlasti koji su člancima 172. i 172.1 ovog zakona preneseni stečajnom upravitelju, primjenjuju se i na sudski imenovanog likvidatora kreditne institucije.”

- 9 U poglavlju XI. navedenog zakona, člankom 161. stavkom 1. određuje se:

„Nakon što se kreditna institucija proglasi insolventnom, stečajni upravitelj preuzima sve obveze, prava i ovlasti upravljačkih tijela i predsjednikâ tih tijela koji su predviđeni zakonom i statutom kreditne institucije.”

Zakonik o građanskom postupku

- 10 Članak 377. stavak 2. Civilprocesa likumsa (Zakonik o građanskom postupku) glasi:

„Pri donošenju presude o likvidaciji kreditne institucije sud imenuje likvidatora za kreditnu instituciju. Likvidatorom kreditne institucije sud imenuje osobu koju je predložila Komisija finansijskih tržišta i tržišta kapitala.”

- 11 U skladu s člankom 387. stavkom 2. tog zakonika:

„Sud može na zahtjev Komisije finansijskih tržišta i tržišta kapitala opozvati stečajnog upravitelja ili likvidatora. Zahtjevu se prilaže odluka Komisije finansijskih tržišta i tržišta kapitala kojom se iskazuje nepovjerenje stečajnom upravitelju ili likvidatoru zbog sljedećih okolnosti: [...]”

Trgovački zakonik

- 12 U skladu s člankom 322. Komerclikumsa (Trgovački zakonik):

„1. Likvidator ima sva prava i obveze uprave i nadzornog odbora koje nisu protivne svrsi likvidacije.

2. Likvidator naplaćuje tražbine, uključujući iznose koji društvu pripadaju na temelju neplaćenih udjela u kapitalu, otuđuje imovinu društva i ispunjava tražbine vjerovnika.

3. Likvidator može sklapati samo poslove koji su potrebni za likvidaciju društva.

[...]”

Okolnosti spora

- 13 Okolnosti spora izložene su u točkama 1. do 7. pobijanog rješenja i mogu se sažeti na sljedeći način.
- 14 Trasta Komercbanka je latvijska kreditna institucija koja pruža financijske usluge na temelju odobrenja koje joj je Komisija financijskih tržišta i tržišta kapitala (u daljnjem tekstu: KFTTK) dodijelila u rujnu 1991.
- 15 I. Buimisters i društva C & R Invest, Figon Co., GCK Holding Netherlands i Rikam Holding neposredni su dioničari Trasta Komercbanke. I. Fursin, koji je vlasnik kapitala tih društava, posredni je dioničar Trasta Komercbanke.
- 16 Nakon što je 5. veljače 2016. zaprimio KFTTK-ov prijedlog da oduzme odobrenje Trasta Komercbanci i prihvatio njezino očitovanje, ESB je na temelju članka 4. stavka 1. točke (a) i članka 14. stavka 5. Uredbe br. 1024/2013 donio spornu odluku kojom je oduzeo navedeno odobrenje.
- 17 Rigas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (Općinski sud gradske četvrti Vidzeme u Rigi, Latvija) donio je 14. ožujka 2016. na KFTTK-ov zahtjev odluku kojom se nalaže otvaranje likvidacijskog postupka Trasta Komercbanke i imenuje likvidator. Taj sud također je odbio zahtjev te kreditne institucije za održavanje na snazi ovlasti zastupanja njezina tijela uprave za podnošenje zahtjeva za preispitivanje ESB-u i podnošenje tužbe protiv sporne odluke pred Sudom Europske unije. Protiv te odluke ne može se podnijeti pravni lijek.
- 18 Dana 17. ožujka 2016. likvidator je u *Latvijas Vēstnesis* objavio obavijest o otvaranju postupka likvidacije Trasta Komercbanke i zamjeni uprave te kreditne institucije likvidatorom. Istoga dana taj likvidator donio je odluku o opozivu svih punomoći koje je izdala Trasta Komercbanka. Javni bilježnik objavio je 21. ožujka 2016. u *Latvijas Vēstnesis* obavijest o opozivu svih punomoći danih prije 17. ožujka 2016.
- 19 Iz točke 7. pobijanog rješenja proizlazi da je Trasta Komercbanka 3. travnja 2016. Administrativnom odboru za preispitivanje, predviđenom u članku 24. Uredbe br. 1024/2013, podnijela zahtjev za preispitivanje sporne odluke. Taj odbor odbio je taj zahtjev 30. svibnja 2016. jer je smatrao da su tvrdnje o formalnopravnim i materijalnopravnim povredama počinjenima spornom odlukom koje je Trasta Komercbanka istaknula u zahtjevu za preispitivanje neosnovane te da je ta odluka dostatno obrazložena i proporcionalna. Ipak, navedeni odbor savjetovao je ESB-ovu tijelu uprave da razjasni određene elemente.

Postupak pred Općim sudom i pobijano rješenje

- 20 Tužbom podnesenom tajništvu Općeg suda 13. svibnja 2016. Trasta Komerčbanka i njezini dioničari iz točke 15. ove presude (u daljnjem tekstu: dioničari Trasta Komerčbanke) podnijeli su tužbu za poništenje sporne odluke.
- 21 Nakon odluke Administrativnog odbora za preispitivanje iz točke 19. ove presude, ESB je Odlukom ECB/SSM/2016 – 5299WIP0INFDAWTJ81/2 WOANCA-2016-0005 od 11. srpnja 2016. stavio izvan snage spornu odluku i preinačio je, potvrđujući oduzimanje odobrenja Trasta Komerčbanci. Potonja i njezini dioničari također su pred Općim sudom podnijeli tužbu za poništenje odluke od 11. srpnja 2016. Taj se predmet pod brojem T-698/16 još vodi pred Općim sudom.
- 22 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 29. rujna 2016. ESB je istaknuo prigovor nedopuštenosti tužbe protiv sporne odluke.
- 23 Točkom 1. izreke pobijanog rješenja Opći sud je zaključio da postupak po tužbi Trasta Komerčbanke valja obustaviti. Točkom 2. te izreke odbio je prigovor nedopuštenosti koji je ESB istaknuo u dijelu u kojem se odnosio na tužbe drugih tužitelja.
- 24 Kao prvo, Opći sud, nakon što je u točkama 17. do 22. navedenog rješenja ispitao imaju li Trasta Komerčbanka i njezini dioničari pravni interes za pobijanje sporne odluke unatoč njezinu stavljanju izvan snage, u točki 23. tog rješenja smatrao je da su oni „dostatno dokazali da su zadržali pravni interes za pobijanje [sporne] odluke unatoč [navedenom] stavljanju izvan snage”.
- 25 Kao drugo, Opći sud u točkama 24. do 51. pobijanog rješenja ispitao je zakonitost punomoći odvjetnika koji je podnio tužbu u ime Trasta Komerčbanke.
- 26 Podsjetio je na to da je na njemu da – uzimajući u obzir odluku koju je likvidator donio 17. ožujka 2016. da opozove sve punomoći koje je Trasta Komerčbanka dala prije 17. ožujka 2016. – ocijeni je li na temelju mjerodavnog latvijskog prava likvidator imao ovlast da opozove punomoć danu tom odvjetniku i je li je on doista opozvao.
- 27 Nakon što je u točki 32. pobijanog rješenja istaknuo da je ta punomoć dana prije otvaranja postupka likvidacije i da nije osporeno da je „u tom trenutku bila riječ o punomoći koju je dala ovlaštena osoba u smislu Poslovnika”, Opći sud smatrao je da je likvidator na temelju latvijskog prava imao ovlast da opozove navedenu punomoć, odbijajući u točkama 35. i 36. pobijanog rješenja argumente Trasta Komerčbanke koji se temelje na likvidatorovu sukobu interesa i njegovoj nemogućnosti da podnese tužbu u ime društva te na povredi prava Unije, osobito prava na djelotvornu sudska zaštitu.
- 28 U točki 46. tog rješenja Opći sud je naveo da je odvjetnik koji je podnio tužbu u ime Trasta Komerčbanke dostavio dopis o opozivu svoje punomoći koji je likvidator potpisao i datirao s 31. ožujka 2016., a odvjetnik zaprimio poštom 28. listopada 2016. S obzirom na taj element, Opći sud je u točkama 47. i 48. tog rješenja smatrao da navedeni odvjetnik ne može tvrditi da opoziv njegove punomoći nije imao učinka od potonjeg datuma te da slijedom toga više nije imao urednu punomoć danu u ime Trasta Komerčbanke.
- 29 U točki 49. pobijanog rješenja Opći sud je utvrdio da poštovanje obveze zastupanja putem odvjetnika pravnih osoba kao pretpostavka dopuštenosti mora postojati do proglašenja sudske odluke, pod prijetnjom obustave postupka. Budući da je utvrdio da Trasta Komerčbanku pred njim više nije zastupao za to valjano opunomoćeni odvjetnik, u točki 50. tog rješenja zaključio je da postupak po tužbi tog društva valja obustaviti.

- 30 Kao treće, Opći sud je u točkama 52. do 72. pobijanog rješenja ispitao jesu li dioničari Trasta Komerčbanke imali pravni interes za pobijanje sporne odluke i aktivnu procesnu legitimaciju da to učine.
- 31 S obzirom na to da je Opći sud prije svega smatrao da je tim tužiteljima zbog prijenosa ovlasti uprave Trasta Komerčbanke na likvidatora uskraćena mogućnost da izvršavaju svoja prava kao članovi društva kako bi branili njegove interese, u točki 58. tog rješenja odlučio je da su oni u dovoljnoj mjeri dokazali svoj pravni interes.
- 32 Zatim je Opći sud, nakon što je utvrdio da dioničari Trasta Komerčbanke nisu adresati sporne odluke, ipak smatrao da oni čine skupinu osoba koja je bila identificirana ili je se moglo identificirati na dan donošenja sporne odluke i da je ta odluka na njih utjecala u njihovu posebnom svojstvu dioničara Trasta Komerčbanke, kojoj je odobrenje povučeno. Stoga je u točki 63. navedenog rješenja smatrao da je sporna odluka osobno utjecala na tužitelje, neposredne dioničare Trasta Komerčbanke.
- 33 Naposljetku, Opći sud je u točki 69. pobijanog rješenja smatrao i da se sporna odluka izravno odnosila na te tužitelje jer su njezini učinci utjecali na sadržaj i opseg njihovih prava. Tako je u točkama 66. i 67. tog rješenja Opći sud naglasio da je učinak te odluke bio taj da je Trasta Komerčbanka bila spriječena da izvršava predmet svojeg poslovanja i obavlja gospodarsku djelatnost te da se njome, slijedom toga, njezine dioničare lišava stvarnog izvršavanja njihova prava da primaju dividende i njihovih prava glasa i sudjelovanja u upravljanju tim društvom.
- 34 Osim toga, u točki 70. navedenog rješenja Opći sud je smatrao da, s obzirom na to da je dokazana osnovanost tužbe u pogledu neposrednih dioničara Trasta Komerčbanke, nije potrebno ispitivati aktivnu procesnu legitimaciju I. Fursina, njezina posrednog dioničara.
- 35 Stoga je Opći sud odbio prigovor nedopuštenosti koji je ESB istaknuo u dijelu koji se odnosio na dioničare Trasta Komerčbanke.

Zahtjevi stranaka i postupak pred Sudom

- 36 Svojom žalbom u predmetu C-663/17 P ESB od Suda zahtijeva da:
- ukine pobijano rješenje u dijelu u kojem se njime proglašava da su dioničari Trasta Komerčbanke, tužitelji pred Općim sudom, pred njim imali pravni interes i aktivnu procesnu legitimaciju;
 - konačno odluči o meritumu i odbaci tužbu tih dioničara kao nedopuštenu te
 - naloži Trasta Komerčbanci i njezinim dioničarima snošenje troškova.
- 37 Svojom žalbom u predmetu C-665/17 P Komisija od Suda zahtijeva da:
- ukine pobijano rješenje u dijelu u kojem se njime odbija prigovor nedopuštenosti koji je istaknut u pogledu tužbe koju su podnijeli dioničari Trasta Komerčbanke;
 - odbaci kao nedopuštenu tužbu koju su podnijeli dioničari te
 - naloži Trasta Komerčbanci i njezinim dioničarima snošenje troškova.
- 38 Svojom žalbom u predmetu C-669/17 P Trasta Komerčbanka i njezini dioničari od Suda zahtijevaju da:
- ukine pobijano rješenje u dijelu u kojem se njime obustavljen postupak po tužbi za poništenje koju je podnijela Trasta Komerčbanka;

- proglasi da tužba Trasta Komerccbanke za poništenje nije bespredmetna;
 - proglasi tužbu za poništenje dopuštenom;
 - vrati predmet Općem sudu kako bi on odlučio o zahtjevu za poništenje te
 - naloži ESB-u snošenje troškova, uključujući troškove povezane sa žalbenim postupkom.
- 39 U svojim odgovorima na tužbu u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P Trasta Komerccbanka i njezini dioničari od Suda zahtijevaju da:
- odbije žalbe u tim predmetima;
 - proglasi dopuštenom njihovu tužbu za poništenje i proglasi da nije postala bespredmetna te
 - naloži ESB-u i Komisiji snošenje troškova.
- 40 U svojem odgovoru na žalbu u predmetu C-665/17 P ESB ponavlja zahtjeve istaknute u svojoj žalbi, kako se navode u točki 36. ove presude.
- 41 U svojem odgovoru na žalbu u predmetu C-669/17 P ESB od Suda zahtijeva da odbije žalbu i naloži Trasta Komerccbanci i njezinim dioničarima snošenje troškova.
- 42 Rješenjem predsjednika Suda od 13. ožujka 2018. predmeti C-663/17 P, C-665/17 P i C-669/17 P spojeni su u svrhu usmenog postupka i donošenja presude.
- 43 Odlukom predsjednika Suda od 25. travnja 2018. Komisiji je na njezin zahtjev odobrena intervencija u potporu ESB-ovu zahtjevu u predmetima C-663/17 P i C-669/17 P kako bi podnijela svoja očitovanja na raspravi.

O žalbama

Uvodna očitovanja

- 44 Valja utvrditi da je žalbu u predmetu C-669/17 P i druge akte u postupku koji su podneseni u ime Trasta Komerccbanke i njezinih dioničara u predmetima C-663/17 P, C-665/17 P i C-669/17 P potpisao O. H. Behrends. Taj odvjetnik, koji je Trasta Komerccbanku i njezine dioničare zastupao i na raspravi pred Sudom, opravdao je svoje svojstvo zastupnika Trasta Komerccbanke putem punomoći za zastupanje koju mu je predsjednik upravnog odbora tog društva dao 10. veljače 2016.
- 45 Opći sud je u točkama 46. i 47. pobijanog rješenja smatrao da je ta punomoć opozvana dopisom likvidatora od 31. ožujka 2016., koji je dotičnom odvjetniku poslan poštom 28. listopada 2016. Trasta Komerccbanka i njezini dioničari ističu da taj opoziv nije proizveo učinke i da je O. H. Behrends i dalje ovlašten zastupati Trasta Komerccbanku pred Općim sudom i Sudom.
- 46 Iz toga slijedi da je pitanje dopuštenosti žalbe u predmetu C-669/17 P, s obzirom na to da ju je podnijela Trasta Komerccbanka, i urednosti njezina zastupanja u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P neodvojivo povezano s predmetom žalbe u predmetu C-669/17 P, što, slijedom toga, treba najprije ispitati.

Žalba u predmetu C-669/17 P

Argumentacija stranaka

- 47 Trasta Komercbanka i njezini dioničari osporavaju obrazloženje u točkama 46. do 48. pobijanog rješenja, prema kojima je punomoć koju je njihovu odvjetniku dala uprava Trasta Komercbanke likvidator tog društva valjano opozvao, te zaključak koji je iz toga izvukao Opći sud u točki 50. tog rješenja, a prema kojem valja obustaviti postupak po tužbi koju je podnijela Trasta Komercbanka.
- 48 Što se tiče zakonitosti opoziva punomoći, ističu da je činjenica da se smatra da obrana interesa Trasta Komercbanke u svim postupcima u kojima se nastoji dovesti u pitanje sporna odluka samo na likvidatoru, odnosno osobi zaduženoj za provedbu likvidacije tog društva, i da ju je predložilo tijelo kojem se sâmom može pripisati ESB-ovo donošenje sporne odluke nespojiva s pravom na djelotvornu sudsku zaštitu. Slijedom toga, Opći sud nije povrijedio samo članak 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) nego i latvijsko pravo. Naime, likvidator je u sukobu interesa jer se nastavak likvidacije Trasta Komercbanke po svojoj prirodi protivi održavanju na snazi njezina odobrenja za rad koje se zahtijeva tužbom za poništenje sporne odluke. Međutim, Opći sud propustio je uzeti u obzir opće načelo ništetnosti pravnih akata koji uključuju očiti sukob interesa.
- 49 ESB, kojemu se Komisija u bitnome pridružuje u svojim očitovanjima koja je podnijela na raspravi, navodi da je Opći sud opravdano presudio da je likvidator jamčio obranu interesa Trasta Komercbanke. Prema ESB-ovu mišljenju, latvijskim pravom uređuje se određivanje osoba koje su nadležne za postupanje u ime Trasta Komercbanke.
- 50 Osim toga, ESB, priznajući da je punomoć dodijeljena odvjetniku koji je podnio tužbu u ime Trasta Komercbanke, a koju je dala njegova uprava, bila valjana na dan kada je sastavljena, naglašava da je nakon potpisivanja te punomoći nadležno latvijsko tijelo imenovalo likvidatora koji u skladu s latvijskim pravom ima ovlast potrebnu za opoziv te punomoći.
- 51 ESB ističe da argument Trasta Komercbanke i njezinih dioničara koji se temelji na povredi članka 47. Povelje treba odbiti jer Trasta Komercbanka nije bila lišena prava da podnese djelotvoran pravni lijek protiv sporne odluke, s obzirom na to da likvidator ima pravo podnijeti takav pravni lijek ako ga smatra svrhovitim. Ne može se prihvatiti ni argument prema kojem je tog likvidatora imenovao KFTTK jer ga je imenovao nadležni latvijski sud, a ne navedeni odbor ili ESB. Prema ESB-ovu mišljenju, likvidator ima i interes i obvezu podnijeti tužbu protiv sporne odluke jer se vrijednost imovine koja bi se mogla potraživati može povećati ako uspije u sporu.

Ocjena Suda

- 52 Uvodno valja utvrditi da žalbu u predmetu C-669/17 P – s obzirom na to da su je podnijeli posredni dioničar i neposredni dioničari Trasta Komercbanke, odnosno I. Fursin te I. Buimisters, C & R Invest, Figo Co., GCK Holding Netherlands i Rikam Holding – treba odbaciti kao nedopuštenu.
- 53 Naime, kao što je to istaknuto u točki 35. ove presude, Opći sud je pobijanim rješenjem odlučio da je tužba koju su te stranke podnijele bila dopuštena te je odbio prigovor nedopuštenosti koji je u odnosu na njih podnio ESB. Iz toga slijedi da navedene stranke djelomično ili u cijelosti nisu uspjele u svojim zahtjevima, u smislu članka 56. drugog podstavka prve rečenice Statuta Suda Europske unije, i da slijedom toga ne mogu podnijeti žalbu protiv pobijanog rješenja.
- 54 Što se tiče te žalbe, s obzirom na to da ju je podnijela Trasta Komercbanka, valja podsjetiti na to da je Europska unija zajednica prava u kojoj su njezine institucije podložne nadzoru usklađenosti svojih akata, osobito s UFEU-om i općim načelima prava, jer je navedenim Ugovorom uspostavljen cjelovit sustav pravnih sredstava i postupaka namijenjen povjeravanju ispitivanja zakonitosti akata institucija

Unije Sudu (vidjeti u tom smislu presude od 23. travnja 1986., *Les Verts/Parlament*, 294/83, EU:C:1986:166, t. 23.; od 29. lipnja 2010., *E i F*, C-550/09, EU:C:2010:382, t. 44. i od 30. svibnja 2017., *Safa Nicu Sepahan/Vijeće*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, t. 35.). Stoga pojedinci moraju imati pravo na djelotvornu sudsku zaštitu prava koja uživaju na temelju pravnog poretka Unije (presuda od 18. siječnja 2007., *PKK i KNK/Vijeće*, C-229/05 P, EU:C:2007:32, t. 109. i navedena sudska praksa).

- 55 U tom pogledu treba podsjetiti na to da je načelo učinkovite pravne zaštite prava koja pojedinci izvode iz prava Unije, na koje upućuje članak 19. stavak 1. drugi podstavak UEU-a, opće načelo prava Unije koje proizlazi iz ustavnih tradicija zajedničkih državama članicama. To načelo zaštićeno je člancima 6. i 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. Sada je potvrđeno člankom 47. Povelje (presude od 27. veljače 2018., *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, t. 35. i od 24. lipnja 2019., *Komisija/Poljska (Neovisnost Vrhovnog suda)*, C-619/18, EU:C:2019:531, t. 49.).
- 56 Djelotvorna sudska zaštita pravne osobe poput Trasta Komerccbanke, kojoj je odobrenje povučeno odlukom institucije Unije poput ESB-a, donesenom na temelju akta Unije poput Uredbe br. 1024/2013, osigurana je pravom koje ta osoba ima na temelju članka 263. četvrtog stavka UFEU-a da pred sudom Unije podnese tužbu za poništenje protiv navedene odluke.
- 57 Kako bi takva tužba bila dopuštena, mora se dokazati da je dotična osoba doista odlučila podnijeti tužbu i da su odvjetnici koji tvrde da je zastupaju doista za to opunomoćeni (vidjeti u tom smislu presudu od 18. siječnja 2007., *PKK i KNK/Vijeće*, C-229/05 P, EU:C:2007:32, t. 113. i navedenu sudsku praksu). Upravo kako bi se osiguralo da je to uistinu tako, člankom 51. stavkom 3. Poslovnika Općeg suda zahtijeva se da odvjetnici koji zastupaju stranku koja je pravna osoba privatnog prava moraju u tajništvu Općeg suda položiti punomoć koju je navedena stranka izdala jer nepodnošenje navedene punomoći, u skladu sa stavkom 4. tog članka, može izazvati formalnu nedopuštenost tužbe.
- 58 Što se tiče kreditne institucije osnovane u obliku pravne osobe uređene pravom države članice, poput Trasta Komerccbanke, u slučaju nepostojanja propisa Unije u tom području, tijela te pravne osobe koja su ovlaštena donijeti odluke iz prethodne točke treba odrediti u skladu s tim pravom.
- 59 Međutim, kao što je to Sud već naglasio, autonomija koju u tom pogledu imaju države članice ograničena je njihovom obvezom da osiguraju, osobito, poštovanje prava na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje, utvrđenog člankom 47. Povelje (presuda od 8. studenoga 2016., *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, t. 65. i navedena sudska praksa).
- 60 Ako bi se na temelju prava dotične države članice likvidator nadležan za donošenje takvih odluka imenovao na prijedlog nacionalnog tijela koje je sudjelovalo u donošenju akta kojim se negativno utječe na dotičnu pravnu osobu i koji je doveo do njezine likvidacije, bilo bi ugroženo pravo pravne osobe, poput Trasta Komerccbanke, na djelotvoran pravni lijek pred sudovima Unije. Naime, s obzirom na odnos povjerenja između tog tijela i imenovanog likvidatora koji takav postupak imenovanja uključuje te na činjenicu da je likvidatorova zadaća da provede konačnu likvidaciju pravne osobe nad kojom se ona provodi, postoji rizik da taj likvidator izbjegne bilo kakvo preispitivanje, u okviru sudskog postupka, akta koji je navedeno tijelo samo donijelo ili koji je donesen uz njegovo sudjelovanje i koji je doveo do likvidacije dotične pravne osobe.
- 61 To osobito vrijedi ako to tijelo može razriješiti likvidatora dotične pravne osobe njegovih dužnosti ili se to može učiniti na njegov prijedlog u slučaju poništenja akta Unije – koji je donesen uz sudjelovanje navedenog tijela i doveo je do likvidacije pravne osobe – nakon tužbe čije podnošenje ili nastavak ovisi o likvidatorovoj odluci.

- 62 Kao što je to u bitnome istaknula nezavisna odvjetnica u točkama 75. do 77. svojeg mišljenja, situacije poput onih opisanih u točkama 60. i 61. ove presude mogu negativno utjecati na pravo dotične pravne osobe na djelotvoran pravni lijek jer uključuju sukob interesa (vidjeti u tom smislu ESLJP, 24. studenoga 2005., Capital Bank AD protiv Bugarske, CE:ECHR:2005:1124JUD004942999, t. 117. i 118.).
- 63 U ovom slučaju iz točke 32. pobijanog rješenja proizlazi da je punomoć koju je odvjetnik koji je podnio tužbu Općem sudu položio u ime Trasta Komerbanke dala osoba koja je za to bila ovlaštena na dan davanja punomoći.
- 64 Međutim, kao što je istaknuto u točkama 5. i 34. tog rješenja, nadležni latvijski sud naložio je likvidaciju Trasta Komerbanke nakon davanja te punomoći, 14. ožujka 2016., na zahtjev KFTTK-a i na temelju odredbi latvijskog prava kojima se propisuje likvidacija kreditne institucije kojoj je odobrenje oduzeto. U skladu s tim odredbama, taj sud imenovao je likvidatora kojeg je predložio KFTTK. Usto je navedeni sud odbio zahtjev Trasta Komerbanke za održavanje na snazi ovlasti svojeg bivšeg tijela uprave za zastupanje, osobito za podnošenje tužbe protiv sporne odluke pred sudom Unije.
- 65 Osim toga, iz točaka 6. i 46. navedenog rješenja proizlazi da je nakon imenovanja likvidator Trasta Komerbanke opozvao sve punomoći tog društva, uključujući punomoć odvjetniku koji je podnio tužbu u ime Trasta Komerbanke pred Općim sudom, a koji je za opoziv saznao najkasnije 28. listopada 2016., dana od kojeg opoziv treba smatrati valjanim.
- 66 Stoga je Opći sud u točkama 48. do 50. pobijanog rješenja zaključio da taj odvjetnik nema uredno izdanu punomoć tog društva u smislu članka 51. stavka 3. Poslovnika Općeg suda i da, slijedom toga, postupak po tužbi koju je on podnio valja obustaviti.
- 67 U vezi s tim Opći sud odbio je u točki 35. tog rješenja argument Trasta Komerbanke koji se temelji na likvidatorovu sukobu interesa jer je smatrao da, s obzirom na to da je nadležno latvijsko tijelo odbilo zahtjev Trasta Komerbanke za održavanje ovlasti zastupanja njegove uprave, taj argument ne može dovesti u pitanje postojanje ovlasti likvidatora Trasta Komerbanke na temelju latvijskog prava da otkáže punomoć koja je prethodno dana njegovu odvjetniku.
- 68 U točki 36. navedenog rješenja Opći sud je dodao da „u svakom slučaju [...] primjena latvijskog prava ne dovodi [...] do povrede prava Unije i, osobito, prava na djelotvornu sudsku zaštitu” jer ta primjena ne dovodi do toga da se bankama kojima je odobrenje oduzeto uskrati pravo na pravni lijek, nego do toga da se odgovornost za taj pravni lijek povjerava likvidatoru.
- 69 Razlozi koje je Opći sud istaknuo u točkama 35. i 36. pobijanog rješenja zahvaćeni su pogreškama koje se tiču prava.
- 70 Naime, kao što to proizlazi iz točke 60. ove presude, činjenica da likvidator na temelju latvijskog prava ima ovlast opoziva punomoći dane odvjetniku Trasta Komerbanke za podnošenje tužbe pred sudom Unije protiv sporne odluke, navedena u točki 35. pobijanog rješenja, nije dovoljna da bi opravdala priznavanje suda Unije takvog opoziva ako se njime, osobito zbog razloga navedenih u točkama 61. i 62. ove presude, ugrožava pravo Trasta Komerbanke na djelotvornu pravnu zaštitu, utvrđeno u članku 47. Povelje.
- 71 Budući da je likvidacija Trasta Komerbanke, u skladu s mjerodavnim latvijskim odredbama, posljedica oduzimanja njezina odobrenja danog spornom odlukom, poništenje te odluke zbog tužbe Trasta Komerbanke može dovesti do povlačenja odluke kojom se nalaže njegova likvidacija i posljedično odluke o imenovanju likvidatora.

- 72 Treba istaknuti da, kao što to proizlazi iz članka 322. Trgovačkog zakonika, zadaća koja je povjerena likvidatoru pravne osobe poput Trasta Komerccbanke nije ista kao ona koja je uobičajeno povjerena direktoru takve osobe jer je jedini cilj likvidatora da naplati tražbine, otuđi imovinu i ispuni tražbine vjerovnika kako bi se proveo potpuni prestanak djelatnosti te osobe.
- 73 Povrh toga, Opći sud propustio je uzeti u obzir okolnost na koju se pred njim pozvala Trasta Komerccbanka da je likvidator, u skladu s člankom 377. stavkom 2. Zakonika o građanskom postupku, imenovan na prijedlog KFTTK-a i da je na temelju članka 387. stavka 2. tog zakonika KFTTK mogao zahtijevati opoziv tog likvidatora ako on više nije imao njegovo povjerenje.
- 74 Iako KFTTK nije ni autor sporne odluke ni tuženik pred Općim sudom, s obzirom na to da ESB ima ta dva svojstva, ipak je KFTTK sudjelovao u donošenju sporne odluke jer je ona donesena na njegov prijedlog. Vodeći računa o zadaći koja mu je povjerena na temelju latvijskog prava, likvidator se nalazi u situaciji sukoba interesa zbog činjenice da bi ga osporavanje oduzimanja odobrenja pravnoj osobi koju on zastupa pred sudovima Unije moglo potaknuti da, protivno toj zadaći, postupak likvidacije te osobe liši svake pravne osnove.
- 75 U skladu s onim što je istaknuto u točkama 60. do 62. ove presude, iz postojanja takve veze između KFTTK-a i likvidatora, a koja je povezana s njegovom ulogom prilikom donošenja sporne odluke, proizlazi da se odgovornost za mogući opoziv punomoći koja je dana odvjetniku Trasta Komerccbanke za podnošenje pravnog lijeka pred sudom Unije protiv te odluke ne može povjeriti tom likvidatoru a da se ne ugrozi pravo Trasta Komerccbanke na djelotvornu sudsku zaštitu u smislu članka 47. Povelje.
- 76 To utvrđenje usto je potkrijepljeno sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava. Naime, on je u svojoj odluci od 9. rujna 2004., *Capital Bank AD protiv Bugarske* (CE:ECHR:2004:0909DEC004942999) o bankarskoj podružnici koju zastupaju likvidatori zaključio da bi bivšoj upravi te institucije trebalo priznati pravo da pred njim podnese pojedinačan zahtjev u smislu članka 34. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950., kada su ti likvidatori u situaciji sukoba interesa koja čini teoretskim i iluzornim korištenje institucije koju su zaduženi zastupati tim pravom.
- 77 Ta ocjena nije dovedena u pitanje razmatranjem Općeg suda u točki 36. pobijanog rješenja. Iako je točno da prijenos odgovornosti za odlučivanje o podnošenju ili nastavku tužbe protiv odluke o oduzimanju odobrenja, poput sporne odluke, na likvidatora na temelju latvijskog prava načelno ne znači povredu prava na djelotvornu pravnu zaštitu, to ipak ne vrijedi ako se osoba na koju je ta odgovornost prenesena u pogledu odluke o podnošenju ili nastavku takve tužbe nalazi u sukobu interesa.
- 78 Uzimajući u obzir prethodna razmatranja, valja utvrditi da je Opći sud počinio pogrešku koja se tiče prava time što je u točkama 35. i 36. pobijanog rješenja odlučio da primjena latvijskog prava, protivno argumentima koje je Trasta Komerccbanka istaknula kako bi opravdala održavanje na snazi ovlasti zastupanja svojih bivših tijela uprave, ne dovodi do povreda prava tog društva na djelotvornu pravnu zaštitu te time što je iz toga u točkama 47. i 48. tog rješenja zaključio da odvjetnik koji je pred njim podnio tužbu u ime Trasta Komerccbanke više nema urednu punomoć koju je u ime tog društva izdala osoba koja je za to ovlaštena jer je punomoć koja mu je prvotno izdana opozvao njegov likvidator. Naime, s obzirom na razmatranja u točkama 70. do 77. ove presude, Opći sud nije trebao uzimati u obzir taj opoziv jer se njime povređuje pravo Trasta Komerccbanke na djelotvornu pravnu zaštitu, utvrđeno u članku 47. Povelje.
- 79 Slijedom toga, valja presuditi da je žalba Trasta Komerccbanke u predmetu C-669/17 P istodobno dopuštena i osnovana te ukinuti pobijano rješenje u kojem je Opći sud proglasio obustavu postupka po tužbi koju je podnijela Trasta Komerccbanka.

Tužba Trasta Komerbanke pred Općim sudom

- 80 U skladu s člankom 61. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije, ako je žalba osnovana, Sud ukida odluku Općeg suda. Može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta.
- 81 U ovom slučaju Sud raspolaže elementima potrebnima za konačno odlučivanje o dopuštenosti tužbe Trasta Komerbanke.
- 82 Zbog razloga izloženih u točkama 54. do 61. i 70. do 77. ove presude, valja odbiti kao neosnovan prigovor nedopuštenosti koji je istaknuo ESB u dijelu u kojem se odnosi na tužbu Trasta Komerbanke.
- 83 Nasuprot tomu, Sud smatra da ne može sam odlučivati o meritumu tužbe koju je podnijela Trasta Komerbanka. Slijedom toga, ovaj predmet u tu svrhu valja vratiti Općem sudu na ponovno odlučivanje.

Žalbe u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P

Dopuštenost žalbe u predmetu C-663/17 P

- 84 Trasta Komerbanka i njezini dioničari ističu da žalbeni zahtjev koji je ESB istaknuo u predmetu C-663/17 P nije usmjeren na potpuno ili djelomično ukidanje pobijane odluke Općeg suda, kakva proizlazi iz izreke te odluke, kao što se to zahtijeva člankom 169. Poslovnika Suda, nego na poništenje određenih točaka obrazloženja tog rješenja. Prema mišljenju Trasta Komerbanke i njezinih dioničara, takav zahtjev ne može se dopustiti, to više što je usmjeren na to da Sud konačno odluči o meritumu predmeta jer je do sada Opći sud odlučio samo o dopuštenosti tužbe koja mu je podnesena.
- 85 Ta argumentacija ne može se prihvatiti.
- 86 S jedne strane, prvi dio ESB-ova žalbenog zahtjeva izričito se odnosi na ukidanje točke 2. izreke pobijanog rješenja. S druge strane, drugim dijelom tog žalbenog zahtjeva ESB od Suda zahtijeva, u bitnome i u skladu s člankom 170. stavkom 1. Poslovnika Suda, da prihvati zahtjev iznesen u prvom stupnju, a koji je usmjeren na odbacivanje tužbe dioničara Trasta Komerbanke kao nedopuštene.
- 87 Stoga je žalba koju je ESB podnio u predmetu C-663/17 P dopuštena.

Meritum žalbi u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P

- 88 U prilog svojoj žalbi u predmetu C-663/17 P ESB u biti ističe tri žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na pogrešci koja se tiče prava što ju je Opći sud počinio kada je priznao postojanje pravnog interesa dioničara Trasta Komerbanke protiv sporne odluke. Drugim žalbenim razlogom ESB tvrdi da je Opći sud pogrešno zaključio da se sporna odluka osobno odnosila na te dioničare u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a. Treći žalbeni razlog odnosi se na pogrešku koja se tiče prava koju je Opći sud počinio time što je smatrao da se ta odluka izravno odnosila na te dioničare u smislu te odredbe.
- 89 U prilog svojoj žalbi u predmetu C-665/17 P Komisija ističe dva žalbena razloga. Prvi žalbeni razlog temelji se na povredi članka 263. UFEU-a time što je Opći sud pogrešno priznao postojanje pravnog interesa dioničara Trasta Komerbanke. Drugi žalbeni razlog temelji se na povredi članka 263. četvrtog stavka UFEU-a i sadržava dva dijela, koji se odnose na pogrešku koja se tiče prava što ju je Opći sud počinio kada je smatrao da se ta odluka na dioničare odnosila, s jedne strane, osobno i, s druge strane, izravno.

- 90 Prije svega valja zajedno ispitati treći žalbeni razlog u predmetu C-663/17 P i drugi dio drugog žalbenog razloga u predmetu C-665/17 P.

– *Argumentacija stranaka*

- 91 ESB i Komisija ističu da se sporna odluka, koja ne utječe negativno na bit njihovih prava, ne odnosi izravno na dioničare Trasta Komercbanke. Tvrde da bi se moglo smatrati da se ta odluka izravno odnosi jedino na Trasta Komercbanku, kojoj je oduzeto odobrenje za rad kao kreditnoj instituciji. Dakle, ona izravno proizvodi pravne učinke jedino u odnosu na Trasta Komercbanku. Njezini dioničari nisu sâmi nositelji odobrenja za pružanje bankovnih usluga i, slijedom toga, ne mogu tvrditi da se oduzimanje takvog odobrenja na njih osobno odnosi. Navode da je Opći sud pogrešno primijenio vlastitu sudsku praksu time što je u pobijanom rješenju odlučio da se navedena odluka izravno odnosila na dioničare Trasta Komercbanke zbog intenziteta njezinih učinaka na njihovu situaciju.
- 92 ESB i Komisija tvrde da treba razlikovati gospodarski interes društva od interesa njegovih dioničara jer oni nemaju prava na imovinu poduzeća. Iako je oduzimanje odobrenja Trasta Komercbanci imalo gospodarski utjecaj na njezine dioničare, ono nije utjecalo na njihov pravni položaj. Kako bi se odredilo odnosi li se odluka o oduzimanju izravno na te dioničare, u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, smatraju da ne treba uzimati u obzir taj gospodarski utjecaj, neovisno o njegovu opsegu. Kriterij koji se temelji na kvalitativnoj ocjeni učinaka akta protivan je tekstu i ciljevima članka 263. četvrtog stavka UFEU-a.
- 93 Usto, sporna odluka nije proizvela nikakav pravni učinak na pravo dioničara Trasta Komercbanke da primaju dividende.
- 94 Osim toga, bilo bi pogrešno tvrditi da oduzimanje odobrenja za pružanje bankovnih usluga sprečava Trasta Komercbanku da izvršava svoj predmet poslovanja i obavlja gospodarsku djelatnost. To oduzimanje ne sprečava Trasta Komercbanku da obavlja drukčiju gospodarsku djelatnost, prema potrebi nakon izmjene statuta.
- 95 ESB i Komisija ističu da sporna odluka nije utjecala ni na strukturu Trasta Komercbanke ni na njezino unutarnje upravljanje. Na njih je možda utjecala odluka o nalaganju likvidacije Trasta Komercbanke, ali ta je odluka donesena na temelju latvijskog prava, a ne na temelju prava Unije, kojim se ne nalaže likvidacija kreditne institucije kojoj je odobrenje oduzeto. Međutim, Opći sud propustio je u tom pogledu razlikovati spornu odluku i odluku kojom se nalaže likvidacija Trasta Komercbanke.
- 96 Trasta Komercbanka i njezini dioničari smatraju da situacija navedenih dioničara nije usporediva s onom manjinskih dioničara nekog trgovačkog društva. Dioničari Trasta Komercbanke imatelji su većine dionica tog društva. Osim toga, Opći sud već je priznao da većinski dioničar može osporavati odluku koje je adresat društvo čije dionice on ima, i to samo na temelju gospodarskog učinka koji ta odluka proizvodi navedenom dioničaru.
- 97 Tumačenje prema kojem prilikom određivanja odnosi li se akt izravno i osobno na neku osobu u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a treba uzeti u obzir samo pravne učinke nekog akta, a ne gospodarske, nema nikakvu potporu u sudskoj praksi. Naprotiv, u području državnih potpora i koncentracija sudovi Unije priznavali su aktivnu procesnu legitimaciju osobama koje su konkurenti adresata akta, i to samo na temelju gospodarskih učinaka toga akta na te osobe.
- 98 Usto se sporna odluka na dioničare Trasta Komercbanke odnosi izravno i osobno jer ih lišava mogućnosti da odluče o uspostavi podružnice Trasta Komercbanke u drugoj državi članici na temelju njezina latvijskog odobrenja za pružanje bankovnih usluga. Također ih, u skladu s latvijskim pravom, lišava mogućnosti da odluče o dobrovoljnoj likvidaciji svojeg društva i da se sami imenuju

likvidatorima. Povrh toga, dioničari Trasta Komerbanke poimenično su navedeni u spornoj odluci i prihvaćeni su kao sugovornici tijekom postupka koji je do toga doveo na istom temelju kao osobe koje su zakonski ovlaštene da zastupaju Trasta Komerbanku.

- 99 Trasta Komerbanka i njezini dioničari dodaju da se za ocjenu tužiteljeve aktivne procesne legitimacije, u skladu s člankom 263. UFEU-a, moraju uzeti u obzir posljedice primjene nacionalnog prava. U tom pogledu naglašavaju da je u skladu s latvijskim pravom likvidacija Trasta Komerbanke automatska posljedica oduzimanja njezina odobrenja i da ni KFTTK ni latvijski sud koji je naložio tu likvidaciju nemaju marginu prosudbe u tom području.
- 100 U svakom slučaju, zahtjev prema kojem dioničari društva moraju istaknuti zaseban interes za poništenje akta kojeg je adresat društvo čije dionice imaju ne primjenjuje se u slučaju poput ovoga, u kojem dioničari dotičnog društva, iako su imatelji većine dionica, ne mogu izvršavati svoja prava kako bi natjerali društvo da podnese tužbu.
- 101 Naposljetku, Trasta Komerbanka i njezini dioničari tvrde da aktivna procesna legitimacija dioničara Trasta Komerbanke ne ovisi o ishodu žalbe u predmetu C-669/17 P.

– *Ocjena Suda*

- 102 Treba podsjetiti na to da, u skladu s člankom 263. četvrtim stavkom UFEU-a, fizička ili pravna osoba može pokrenuti postupak protiv odluke koja je upućena drugoj osobi samo ako se navedena odluka na nju odnosi izravno i osobno.
- 103 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da, kao što to Opći sud podsjeća u točki 64. pobijanog rješenja, uvjet u skladu s kojim se odluka koja je predmet tužbe mora izravno odnositi na fizičku ili pravnu osobu, poput onoga iz članka 263. četvrtog stavka UFEU-a, zahtijeva ispunjenje dvaju kumulativnih kriterija, odnosno, s jedne strane, da osporavana mjera izravno proizvodi učinke na pravnu situaciju pojedinca i, s druge strane, da se njome ne daje nikakva diskrecijska ovlast adresatima te mjere koji su zaduženi za njezinu provedbu, s obzirom na to da je ona potpuno automatska i proizlazi isključivo iz propisa Unije, bez primjene drugih posrednih pravila (vidjeti, među ostalim, presude od 22. ožujka 2007., Regione Siciliana/Komisija, C-15/06 P, EU:C:2007:183, t. 31.; od 13. listopada 2011., Deutsche Post i Njemačka/Komisija, C-463/10 P i C-475/10 P, EU:C:2011:656, t. 66. i od 6. studenoga 2018., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisija, Komisija/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisija/Ferracci, C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, t. 42.).
- 104 U tom pogledu treba istaknuti da je spornom odlukom Trasta Komerbanci oduzeto odobrenje za rad kao kreditnoj instituciji i da je ona slijedom toga izravno proizvela učinke na pravni položaj tog društva, a koje nakon donošenja odluke više nije bilo ovlašteno nastaviti svoju djelatnost kao kreditna institucija. To odobrenje dano je samoju Trasta Komerbanci, a ne osobno njezinim dioničarima.
- 105 Opći je sud, pak, na temelju razloga koji se nalaze u točkama 66. do 68. pobijanog rješenja, smatrao da se sporna odluka izravno odnosila i na dioničare Trasta Komerbanke.
- 106 Tu ocjenu Opći je sud u bitnome, kao što to proizlazi iz točke 67. tog rješenja, temeljio na „intenzitetu” učinaka sporne odluke, koja je utjecala „nužno na sadržaj i opseg” prava dioničara Trasta Komerbanke. S jedne strane, pravo dioničara da primaju dividende društva „koje više nije ovlašteno obavljati svoju djelatnost” postaje „nužno iluzorno”. S druge strane, s obzirom na to da je učinak sporne odluke bio taj „da zabrani Trasta Komerbanci da izvršava svoj predmet poslovanja”, izvršavanje prava glasa dioničara ili njihova sudjelovanja u upravljanju tim društvom postaje „u bitnome formalno”.
- 107 To obrazloženje zahvaćeno je pogreškama koje se tiču prava.

- 108 S jedne strane, davanjem prednosti pogrešnom kriteriju „intenziteta” učinaka sporne odluke Opći sud nije, kao što je to trebao, ispitao postojanje izravnog učinka te odluke na pravni položaj dioničara Trasta Komerbanke.
- 109 S druge strane, kao što to opravdano ističu ESB i Komisija, Opći sud je pogrešno uzeo u obzir učinke sporne odluke na položaj dioničara Trasta Komerbanke koji nisu pravni nego gospodarski (vidjeti u tom smislu presudu od 28. veljače 2019., *Vijeće/Growth Energy i Renewable Fuels Association*, C-465/16 P, EU:C:2019:155, t. 81. i navedenu sudsku praksu).
- 110 Međutim, sporna odluka nije utjecala na pravo dioničara da primaju dividende i sudjeluju u upravljanju Trasta Komerbankom kao društvom osnovanim u skladu s latvijskim pravom.
- 111 Točno je da nakon oduzimanja odobrenja za rad Trasta Komercbanka više nije mogla nastaviti svoju djelatnost kreditne institucije te je, slijedom toga, njezina mogućnost da isplaćuje dividende svojim dioničarima postala upitna. Međutim, negativan učinak tog oduzimanja gospodarske je prirode jer na pravo dioničara da primaju dividende, poput njihova prava da sudjeluju u upravljanju tim društvom, prema potrebi mijenjajući njegov predmet poslovanja, sporna odluka uopće nije utjecala.
- 112 Prethodna razmatranja nisu dovedena u pitanje argumentacijom Trasta Komerbanke i njezinih dioničara koja je sažeta u točki 97. ove presude i temelji se na sudskoj praksi sudova Unije u području državnih potpora i koncentracija. Slijedom toga, dopuštanje mogućnosti da akt Unije koji se odnosi na ta područja izravno utječe na određene konkurente adresata tog akta nije opravdano isključivo gospodarskim učincima predmetnog akta na njihovu situaciju nego i činjenicom da navedeni akt utječe na pravni položaj njegovih konkurenata, osobito na njihovo pravo da ne trpe posljedice narušavanja tržišnog natjecanja, koje proizlazi iz odredbi UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 6. studenoga 2018., *Scuola Elementare Maria Montessori/Komisija, Komisija/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisija/Ferracci*, C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, t. 43.).
- 113 Što se tiče likvidacije Trasta Komerbanke koja je uslijedila nakon donošenja sporne odluke, točno je da je takva okolnost izravno utjecala na pravo dioničara Trasta Komerbanke da sudjeluju u upravljanju tim društvom jer je odlukom kojom se nalaže likvidacija navedeno upravljanje povjereno likvidatoru.
- 114 Međutim, likvidacija Trasta Komerbanke nije provedba sporne odluke koja je „automatska i proizlazi isključivo iz propisa Unije” u smislu sudske prakse navedene u točki 103. ove presude. Naime, propisima Unije ne predviđa se likvidacija kreditne institucije kojoj je odobrenje oduzeto. Odluku o likvidaciji donio je latvijski sud na temelju latvijskog prava, odnosno „drugih posrednih pravila” u smislu te sudske prakse.
- 115 Iz toga slijedi da je Opći sud pogrešno smatrao da je sporna odluka izravno utjecala na dioničare Trasta Komerbanke u smislu članka 263. četvrtog stavka UFEU-a.
- 116 Uzimajući u obzir prethodno navedeno, valja prihvatiti treći žalbeni razlog u predmetu C-663/17 P i drugi dio drugog žalbenog razloga u predmetu C-665/17 P te – a da pritom nije potrebno ispitati druge žalbene razloge – ukinuti pobijano rješenje u dijelu u kojem se njime odbacuje prigovor nedopuštenosti koji je ESB istaknuo u pogledu tužbe što su je podnijeli dioničari Trasta Komerbanke.

Tužbe dioničara Trasta Komerbanke pred Općim sudom

- 117 U skladu s člankom 61. prvim stavkom Statuta Suda Europske unije, ako je žalba osnovana, Sud ukida odluku Općeg suda. Može sam konačno odlučiti o sporu ako stanje postupka to dopušta.

- 118 U ovom slučaju Sud raspolaze elementima potrebnima za konačno odlučivanje o dopuštenosti tužbe dioničara Trasta Komerbanke.
- 119 Zbog razloga navedenih u točkama 108. do 114. ove presude, valja smatrati da se sporna odluka ne odnosi izravno na dioničare Trasta Komerbanke. Slijedom toga, valja prihvatiti ESB-ov prigovor nedopuštenosti u dijelu koji se odnosi na tužbu tih dioničara i, slijedom toga, odbaciti tu tužbu kao nedopuštenu.

Troškovi

- 120 U skladu s člankom 184. stavkom 2. Poslovnika Suda, kad žalba nije osnovana ili kad je osnovana i Sud sâm konačno odluči o sporu, Sud odlučuje o troškovima.
- 121 Sukladno članku 138. stavku 1. Poslovnika Suda, koji se primjenjuje na žalbeni postupak na temelju njegova članka 184. stavka 1., stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.
- 122 Budući da su ESB i Komisija podnijeli zahtjev da se Trasta Komerbanci i njezinim dioničarima naloži snošenje troškova i da oni nisu uspjeli u svojem žalbenom zahtjevu u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P, valja im naložiti da, uz vlastite troškove, snose i one koji su ESB-u i Komisiji nastali zbog tih žalbi. Osim toga, budući da dioničari Trasta Komerbanke nisu uspjeli u svojem tužbenom zahtjevu pred Općim sudom, valja im, sukladno ESB-ovu zahtjevu, naložiti da, uz vlastite troškove, snose i troškove koji su ESB-u nastali u prvostupanjskom postupku povodom spomenute tužbe dioničara.
- 123 Usto, člankom 140. stavkom 1. Poslovnika Suda predviđa se da institucije Unije koje su intervenirale u postupak snose vlastite troškove.
- 124 Komisija, intervenijent u predmetu C-663/17 P, snosit će vlastite troškove koji su joj nastali u tom predmetu.
- 125 Naposljetku, o troškovima u predmetu C-669/17 P treba odlučiti naknadno jer se predmet vraća Općem sudu na ponovno odlučivanje.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Odbacuje se kao nedopuštena žalba u predmetu C-669/17 P, u dijelu u kojem su je podnijeli Ivan Fursin i Igors Buimisters te C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV i Rikam Holding SA.**
- 2. Ukida se rješenje Općeg suda Europske unije od 12. rujna 2017., Fursin i dr./ESB (T-247/16, neobjavljeno, EU:T:2017:623).**
- 3. Odbija se prigovor nedopuštenosti Europske središnje banke u dijelu u kojem se odnosi na tužbu koju je društvo Trasta Komerbanka AS podnijelo radi poništenja odluke ECB/SSM/2016 – 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 Europske središnje banke od 3. ožujka 2016. o oduzimanju odobrenja dodijeljenog Trasta Komerbanci.**
- 4. Odbija se tužba za poništenje odluke Europske središnje banke od 3. ožujka 2016. koju su podnijeli Ivan Fursin i Igors Buimisters te društva C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV i Rikam Holding SA.**

5. **Predmet se vraća Općem sudu Europske unije na ponovno odlučivanje o tužbi za poništenje odluke Europske središnje banke od 3. ožujka 2016. koju je podnijelo društvo Trasta Komercbanka AS.**
6. **Društvu Trasta Komercbanka AS, Ivanu Fursinu, Igorsu Buimistersu te društvima C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV i Rikam Holding SA nalaže se snošenje, uz vlastitih troškova, i troškova koji su nastali Europskoj središnjoj banci i Europskoj komisiji zbog žalbi u predmetima C-663/17 P i C-665/17 P.**
7. **Europska komisija snosit će vlastite troškove u predmetu C-663/17 P.**
8. **Ivanu Fursinu i Igorsu Buimistersu te društvima C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV i Rikam Holding SA nalaže se snošenje, uz vlastitih troškova, i troškova koji su nastali Europskoj središnjoj banci u prvostupanjskom postupku povodom tužbe dioničara.**
9. **O troškovima u predmetu C-669/17 P odlučit će se naknadno.**

Potpisi